

Op 14 september 2012 lanceerden het Departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media en het agentschap Kunsten en Erfgoed www.immaterieelerfgoed.be, een nieuwe databank en interactieve website voor immaterieel cultureel erfgoed in Vlaanderen. Via dit medium kunnen organisaties en personen zich bekendmaken en erfgoedgemeenschappen immaterieel cultureel-erfgoedelementen en de hieraan gekoppelde borgingsmaatregelen zichtbaar maken. De Vlaamse overheid reikt daarmee een virtuele basis aan voor de uitbouw van een netwerk rond het immaterieel cultureel erfgoed in Vlaanderen. Een inspiratiebron en contactforum voor al wie immaterieel cultureel erfgoed mee een toekomst wil bieden.

Een interactieve website en databank voor immaterieel cultureel erfgoed in Vlaanderen

Een blik op de praktijk

TEKST Ellen Janssens

Open source als basis voor een interactief platform

Eind 2010 zette Vlaams minister van Cultuur Joke Schauvliege in de visienota voor immaterieel cultureel erfgoed de doelstellingen van een databank voor immaterieel cultureel erfgoed in Vlaanderen uit: “Een dergelijk instrument moet volgende zaken mogelijk maken: het zichtbaar maken van het immaterieel cultureel erfgoed in Vlaanderen, het verbinden van elementen immaterieel cul-

tureel erfgoed, het verbinden van elementen met goede praktijkvoorbeelden, experts en expertisekernen”, en tot slot “het uitwerken, tonen en rapporteren over borgingsmaatregelen en maatregelen voor het doorgeven van het immaterieel cultureel erfgoed en het oplijsten van goede praktijkvoorbeelden”. De visienota besluit dat “een dergelijke databank inventariseert, interactie, uitwisseling van kennis en expertise centraal stelt en de nadruk legt op de individuele elementen en op de gelijkenissen en verwantschappen tussen de elementen immaterieel cultureel erfgoed.”¹

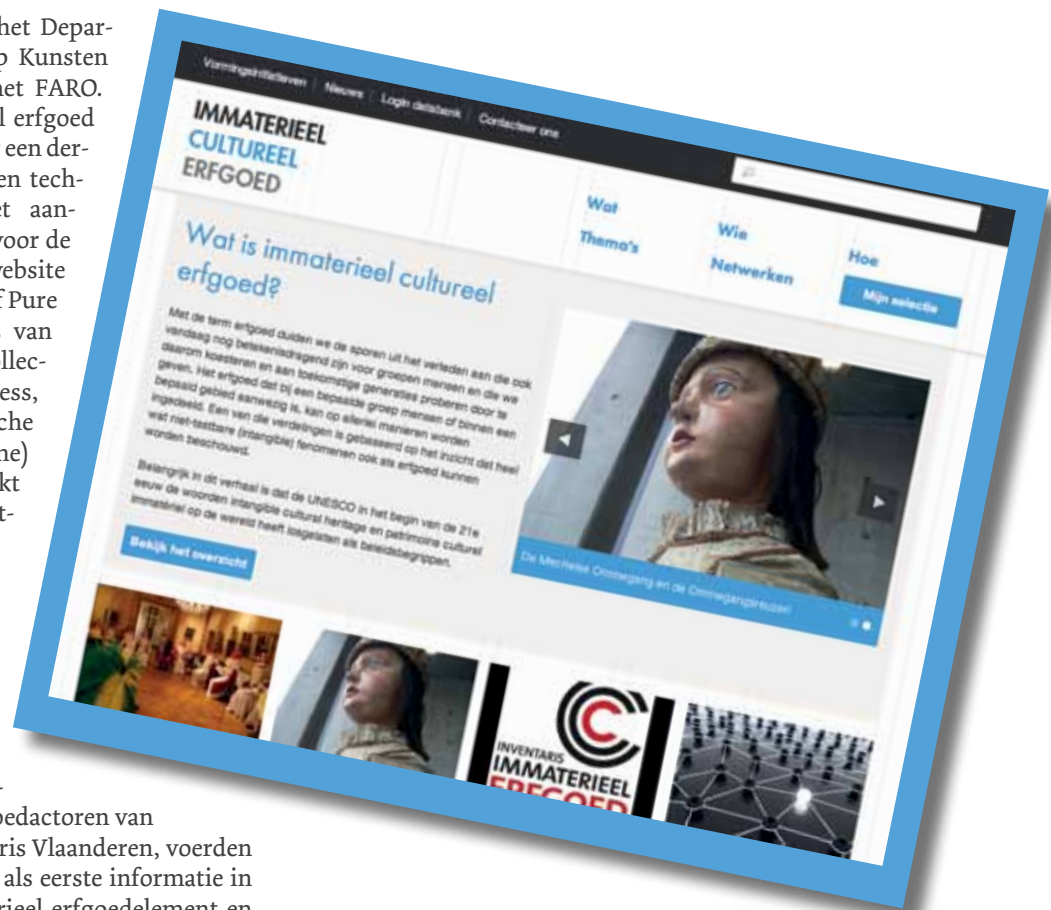
In het najaar van 2011 startten het Departement CJSM en het agentschap Kunsten en Erfgoed in samenwerking met FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed vzw met de voorbereidingen voor een dergelijk platform. FARO maakte een technische analyse als basis voor het aanbestedingsdossier. De opdracht voor de uitwerking van de databank en website werd aan het jonge Gentse bedrijf Pure Sign² toegewezen, dat op basis van opensourcesoftware als het collectiebeheersysteem Collective Access, Drupal (website CMS³) en Apache Solr (een krachtige zoekmachine) een interactieve website gelinkt aan een krachtige databank ontwikkelde.

Een stuurgroep⁴ volgde het ontwikkelingsproces inhoudelijk en technisch verder op, waarna in juli 2012 de testfase van de databank van start kon gaan. De testgroep, bestaande uit de erfgoedmeenschappen en ondersteunende professionele erfgoedactoren van huidige elementen op de Inventaris Vlaanderen, voerden met behulp van een handleiding als eerste informatie in over de organisatie, het immaterieel erfgoedelement en borgingsmaatregelen. De feedback van de testgroep werd meegenomen in de optimalisatie van de werking van de databank en website. Aansluitend op zijn trekkerrol voor het jonge immaterieel-erfgoednetwerk en -beleid werd het expertisecentrum tapis plein vzw in deze beleidsperiode door de Vlaamse overheid gevraagd om een moderatorsrol op te nemen voor de opstartfase van het nieuwe ICE-platform.

Een website en databank voor ... ?

Het platform voor immaterieel cultureel erfgoed in Vlaanderen, een globale aanduiding voor de databank als basistool en de interactieve website als publieksgerichte voorzijde, wordt een online plek waar een overzicht te vinden zal zijn van het immaterieel cultureel erfgoed in Vlaanderen, de organisaties en personen ermee verbonden en vooral de bijhorende borgingsmaatregelen te vinden zullen zijn.

Het borgen van immaterieel erfgoed staat daarbij centraal. Hoe vrijwaren erfgoedgemeenschappen, met (of zonder) ondersteuning vanuit het professionele erfgoedveld, de toekomst van hun immaterieel erfgoed? Welke initiatieven nemen ze hiervoor? Welke netwerken en samenwerkingsverbanden kunnen hierbij groeien? Via dit platform kunnen erfgoedgemeenschappen en de professionele erfgoedsector elkaar vinden, expertise aanbieden en inwinnen, feedback geven en ervaringen delen. De website en databank betekenen zo een bron aan informatie voor zowel erfgoedorganisaties, erfgoedgemeenschappen, de man in de straat als voor onderzoekers, onderwijsinstellingen en de overheid zelf.

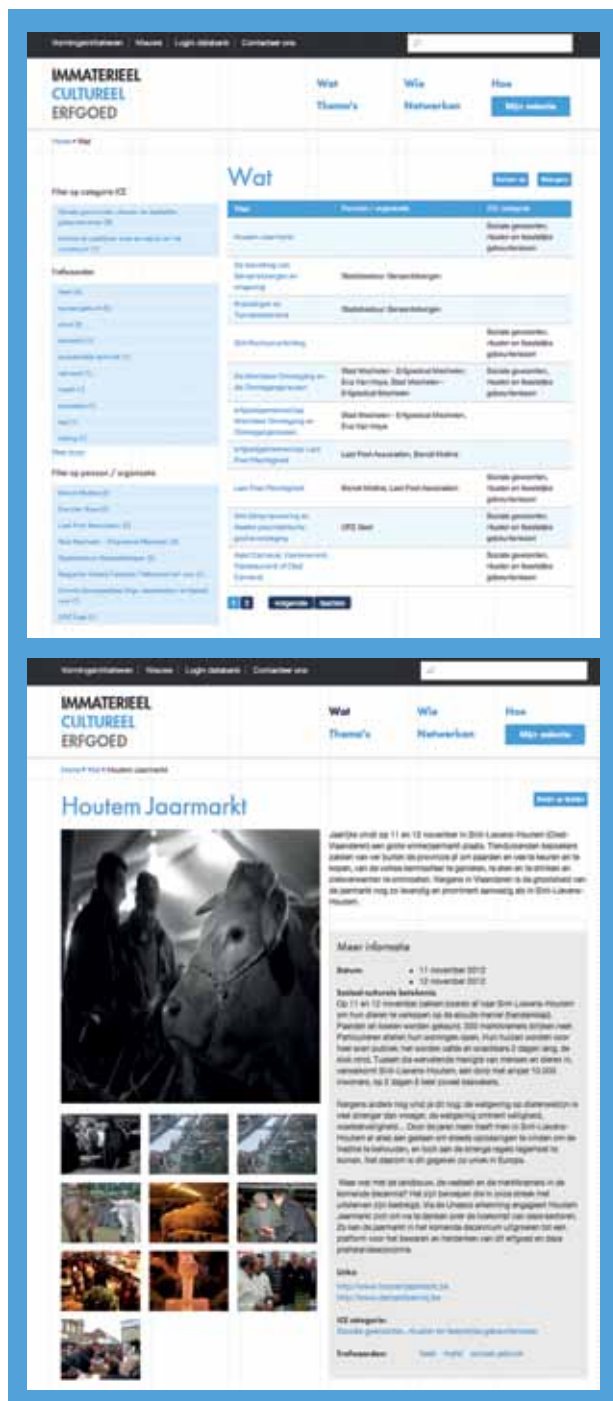
■ Homepagina website www.immaterieelerfgoed.be

Door dit digitale instrument voor de sector beschikbaar te maken, zet de Vlaamse overheid in op een interactief model dat het netwerk rond immaterieel cultureel erfgoed virtueel vertaalt, ondersteuning biedt en een springplank kan zijn om het netwerk tussen velerlei actoren verder uit te bouwen.

Een vertaling naar een interactieve website

De interactieve website www.immaterieelerfgoed.be wordt een portaal over en voor het immaterieel cultureel erfgoed in Vlaanderen. Een plek waar informatie uit de databank virtueel te raadplegen is en van waaruit de bezoeker toegeleid wordt naar andere websites voor meer informatie over specifieke content. Via een web van interne links surft de bezoeker vlot van organisatie naar element naar borgingsmaatregel, gelijkaardige elementen of maatregelen en terug. Zoek- en filterfuncties begeleiden het opzoeken van gewenste en inspirerende informatie. Het delen van kennis en informatie staat hierbij centraal. De homepagina van de website is de kern van het portaal en vormt de toeleiding tot de waaier aan informatie op de website. Activiteiten van elementen immaterieel erfgoed en vormingen over immaterieel erfgoed worden er aangekondigd; nieuwsitems houden de vinger aan de pols over al wat leeft en beweegt rond immaterieel erf- ▶

“ Het borgen van ICE staat centraal. Welke initiatieven worden er genomen om dit erfgoed levend te houden?

■ **Wat?** Overzicht elementen immaterieel cultureel erfgoed in Vlaanderen

■ **Detailpagina** van een element immaterieel cultureel erfgoed

goed op Vlaams en internationaal niveau. Verder biedt de hoofdpagina van de website een directe toeleiding tot de inhoudelijk opgedeelde content uit de databank. Een hoofdmenu met zes functies vormt de kapstok van waaruit de raadpleger zijn bezoek en de zoektocht naar informatie start:

■ **Wat:** een overzicht van de gemodereerde ingevoerde elementen immaterieel cultureel erfgoed.⁵ Op de pagina's van de elementen zelf is een beschrijving van het element terug te vinden, de socioculturele betekenis, documenten met extra informatie, de locatie en beeld-, audio- en/of videomateriaal. Daarnaast is een aanklikbaar overzicht van de borgingsmaatregelen, gelinkte organisaties en personen aanwezig als ook links naar andere websites.

■ **Wie:** een overzicht van de ingevoerde organisaties (zowel uit de erfgoedsector als in relatie tot de elementen), contactpersonen en experts. Voor elke organisatie of persoon worden contactgegevens en duiding bij de expertise op het vlak van immaterieel cultureel erfgoed vermeld, naast links naar andere virtuele informatie- en mediabronnen. De ICE-elementen gekoppeld aan de organisatie of persoon zijn zichtbaar en aanklikbaar. Na verloop van tijd ontplooit zich hier een globaal overzicht van de actoren in Vlaanderen actief rond en met immaterieel cultureel erfgoed.

■ **Hoe:** een overzicht van de borgingsprogramma's en -maatregelen. Elke borgingsmaatregel wordt op een individuele pagina toegelicht, aangevuld met beeld-, audio- en/of videomateriaal, documenten en links naar websites. Een tijdslijn plaatst de maatregel visueel naast maatregelen in relatie tot andere elementen. Op die manier komt ook de evolutie van de borgingsinitiatieven sterk in beeld. Een bron aan informatie en inspiratie voor het levend houden van immaterieel cultureel erfgoed.

■ **Thema's:** informatie over thema's in relatie tot immaterieel cultureel erfgoed die leven bij de gemeenschappen en/of professionele actoren, of die hoe dan ook een plek verdienen op deze website. Voorbeelden hiervan zijn o.a. de Inventaris Vlaanderen, een themadossier rond ICE-educatie, een themadossier over ICE en de omgang met toerisme ... Inhoudelijke extra duiding voor de geïnteresseerde erfgoedspeler.

■ **Netwerken:** het interactieve luik met forumfunctie voor vragen & uitwisseling van ervaring en visies. Dit netwerk brengt personen samen in gesloten of open groepen rond bepaalde thema's en vragen. De netwerk- of discussiegroepen kunnen door iedere geregistreerde gebruiker via de eigen login opgestart

“ Een springplank voor de verdere groei van een netwerk rond ICE

worden. De mogelijkheden voor het opstarten van gespreksgroepen zijn legio, bv. een open groep over ICE en media; een gesloten groep voor alle landelijk erkende erfgoedorganisaties voor afspraken, afstemming en overleg rond ICE-werking; een open of gesloten groep voor het delen van ervaringen rond stoeten en/of processies ...

Geen website zonder inhoud: een databank voor het invoeren van gegevens

De Collective Access-databank vormt de ‘back-end’ van de website: de plaats waar informatie in te voeren en terug te vinden is en waar de inhoud van de website grotendeels opgeslagen wordt. In de databank kan elke erfgoedgemeenschap een element immaterieel cultureel erfgoed, een organisatie/persoon, erfgoedgemeenschap en borgingsmaatregelen of -programma bekendmaken. Een erfgoedgemeenschap die gegevens wenst toe te voegen, vraagt via de website een login aan en krijgt zo toegang tot het systeem. De persoonlijke login, op organisatie- of persoonsnaam, maakt het invoeren, opladen en aanpassen van gegevens mogelijk, net als het raadplegen van de samenvattingen van de ingevoerde data van anderen.

De databank werkt met een hoofdmenubalk van waaruit de gebruiker nieuwe gegevens kan toevoegen (onder ‘nieuw’) of de ingevoerde data kan doorzoeken en raadplegen (via ‘vinden’). Per inhoudelijk in te voeren onderdeel maakt de gebruiker een nieuwe pagina aan in de databank, die onderling met elkaar gelinkt worden. Zowel de inhoudelijke onderdelen als de linken worden vertaald naar de website.

Een beknopt overzicht van de invoerbare gegevens:

- **Organisatie of persoon:** contactgegevens en expertise of ervaringsinfo van ondersteunende erkende/professionele erfgoedorganisaties, contactpersonen en/of dragers van immaterieel cultureel erfgoed (de zogenaamde ‘experten door ervaring’).
- **Element:** beschrijving van het immaterieel cultureel erfgoedelement, de socioculturele betekenis, praktische info, multimedia ...
- **Erfgoedgemeenschap:** overzicht van de leden van de erfgoedgemeenschap.
- **Borgingsmaatregelen of -programma:** de borgingsinitiatieven worden onderverdeeld in vijf categorieën, gebaseerd op de opdeling volgens de UNESCO-conventie⁶ voor de bescherming van het immaterieel cultureel erfgoed: identificatie/documentatie, onderzoek, communicatie/sensibilisering,

overdracht, herlanceren. Daarnaast kunnen ook programma’s ingevoerd worden: initiatieven met een bovenlokale inzet die in samenwerking met meerdere elementen of organisaties overkoepelende borgingsinitiatieven voor gelijkaardige fenomenen ontwikkelen.⁷ Aan elk element kunnen een willekeurig aantal maatregelen gekoppeld worden, elk met een beschrijving, praktische info en multimedia. ■■■

Spring op de kar

Wil je je als organisatie of persoon kenbaar maken als expert van (een aspect van) immaterieel erfgoed en deel uitmaken van het netwerk? Wil je het immaterieel cultureel erfgoed van je erfgoedgemeenschap zichtbaar maken voor Vlaanderen, tonen hoe jullie dit erfgoed levendig houden en je ervaringen delen?

Surf naar de nieuwe website www.immaterieelerfgoed.be, vraag er een gebruikersnaam en paswoord voor de databank aan en ga aan de slag!

Vragen? Tapis plein vzw staat klaar om je als moderator op weg te helpen of vragen te beantwoorden via info@immaterieelerfgoed.be of 050 68 37 94.*

Ellen Janssens werkt bij tapis plein vzw en neemt het komende jaar de moderatie van de interactieve website en databank immaterieel cultureel erfgoed in Vlaanderen op.

1. Vlaams minister van Cultuur Joke Schauvliege, *Een beleid voor immaterieel cultureel erfgoed in Vlaanderen – Visienota*, p. 21-22, 2010.
2. Zie: www.puresign.be
3. CMS staat voor ‘open source content management system’.
4. De stuurgroep bestaat uit Dries Van Den Broucke (agentschap Kunsten en Erfgoed), Carolien Coenen (agentschap Kunsten en Erfgoed), Hans van der Linden (agentschap Kunsten en Erfgoed), Rob Belemans (FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed vzw), Bram Wiercx (FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed vzw), Bert Lemmens (PACKED vzw), Jorijn Neyrinck (tapis plein vzw) en Ellen Janssens (tapis plein vzw).
5. Zie de bijdrage van Dries Van Den Broucke, www.immaterieelerfgoed.be – een platform voor immaterieel cultureel erfgoed op p. 56 in dit nummer van *faro | tijdschrift over cultureel erfgoed*: “Omdat de website er is voor het immaterieel cultureel erfgoed zijn er een aantal voorwaarden verbonden aan de registratie in de databank en publicatie op de website. De gewoonte, het gebruik, de kennis of de praktijk beantwoordt aan de definitie van immaterieel cultureel erfgoed zoals in de visienota van de minister opgenomen (...) de erfgoedgemeenschap is in kaart gebracht (...) en borgingsmaatregelen en dus acties die de kansen voor het immaterieel cultureel erfgoed vergroten zijn genomen, zijn in uitvoering of zijn gepland. Registratie in de databank kan van zodra de eerste voorwaarde is vervuld. Voor publicatie van het element immaterieel cultureel erfgoed op de website www.immaterieelerfgoed.be moet aan elk van de drie voorwaarden voldaan zijn. Voor het scherp krijgen van de te registeren informatie kan begeleiding gevraagd of ingestapt worden in trajecten van erfgoedorganisaties en -experten.”
6. UNESCO-conventie betreffende de borging van immaterieel cultureel erfgoed, artikel 2, 2003.
7. Zie de bijdragen van Dries Van Den Broucke (www.immaterieelerfgoed.be – een platform voor immaterieel cultureel erfgoed, p. 56) & Jorijn Neyrinck, (Borgen: WAT en HOE. *Werk maken van immaterieel cultureel erfgoed*, p. 64) in dit nummer van *faro | tijdschrift over cultureel erfgoed* voor meer duiding bij de borgingsmaatregelen en het borgingsprogramma.